

MAGYAR-HOLLAND SZEMLE

TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP

A „MAGYAR-HOLLAND TÁRSASÁG” HIVATALOS LAPJA.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VIII., ÜLLŐI-UT 4 SZ.
TELEFONSZÁM: J. 461—97—98—99.

A „Magyar-Holland Társaság” tagjai díjmentesen kapják.

Megjelenik havonta

Hollandia kereskedelme és ipara.

A földrajzi helyzet döntően befolyásolta Hollandia gazdasági történetét és e csak 34.223 négyzetkilóméter terjedelmű országnak olyan gazdasági jelentőséget szerzett, mely a sík területe által megszabott mértéket erősen túlszárnyalta. Nem szabad természetesen elfelejteni, hogy a hollandi királysághoz még egy gyarmatbirodalom is tartozik: Holland-India, Curacao és Surinam, két millió négyzetkilóméter kiterjedésben, 52 millió lélekszámmal. A hazai és gyarmati terület közötti viszony a földrajzi helyzet produktumaként jelölhető meg. A helyzet ez: kevés föld, sok víz. Az európai kontinens egyik „szögletében” Hollandiát nemcsak az Északi tenger hullámai mossák, hanem a Rajna torkolatának területe is határolja és ezenkívül a víziútak nagy sokaságával rendelkezik. Ez népének foglalkozását döntően befolyásolta és erős lökést adott a kereskedelmi hajózás, a tengerentúli kereskedelem és a halászat fejlődésének. Ezenkívül Hollandia speciális országa lett az árucserének és a transito kereskedelemnek főleg azért, mert a nagy és jó helyen fekvő tengeri kikötőket belső víziútak egészítették ki, amelyek összeköttetéseket létesítettek. Az árukereskedelemmel összefüggésben nagyon gyakran kialakult már a rendkívül kiterjedt pénz- és hitelüzlet; a hollandusok a XVIII. évszázadban Európa bankárjai voltak és még a mai napig is nemzetközileg jelentékeny pénzügyi központot alkotnak.

A gazdasági bőség jelentős forrásai voltak továbbá már régibb idő óta a mezőgazdaság, kertészet, marhatenyésztés és tájgazdaság. Mindez a hollandi kivitel tekintélyes részét teszi ki. Hollandi főzelék, hollandi virág és virághagyma, de számos más mezőgazdasági produktum is, jó piacot találnak Európában és sok országnak pótolják legalább idényszerűleg hiányzó szükségleteit.

A modern ipar Hollandiában aránylag későn fejlődött ki, de az utóbbi időben erősen fellendült. Végül is ez az ipari lendület tette lehetővé egy aránylag kis területen $7\frac{3}{4}$ millió ember eltartását és a népesség állandó szaporodását. A népsűrűség átlagban felülmúlja a szomszédos ipari államok sűrűségét. Így Németországban négyzetkilóméterenként 135.2, Angolországban 194.3 és Hollandiában 225.9 ember lakik.

Köszénbányászat.

Azon területek egyike, ahol a már említett gyors iparosodás első-sorban mutatkozott, a köszénbányászat hatalmas területe. Limburg provincia déli részén fejtik a kőszent, ahol már 1113-ban is foglalkoztak ezzel. Ennek dacára még a század fordulóján is csekély volt Hollandia kőszéntermelése és tulajdonképpen csak a világháborút követő években vett lendületet. 1899-ben a produkció nem tett ki többet kerek 150.000 tonnánál, ezzel szemben 1929-ben már a 11.5 tonnát is elérte. A termelés növekedése nagy változásoknak volt forrása a hollandi kőszénnek és melléktermékeinek külkereskedelmi forgalmánál. 1926-ban kerek 10,000.000 tonna kőszén bevitelével szemben mintegy 3,400.000 tonna kivitel állott, ami 6,000.000 tonna beviteli többletet jelentett. Azóta a bevitel állandóan hanyatlott és 1931-ben már csak 8,500.000 tonna volt. Ezzel szemben a kivitel egy mindenesetre lassúbb fejlődési folyamaton ment keresztül és 1931-ben a 4,000.000 tonnát meghaladta, úgyhogy a hollandi külkereskedelem saldoja szénüzletben 1931-ben már csak 4,400.000 tonnás mínuszt mutatott fel.

Körülbelül hasonló folyamat mutatkozott a kokszttermelési iparban és itt a produkció erős fokozása folytán az állami bányákban már 1932-ben kiviteli felesleget értek el, mely állandó növekedést mutatott. 1926-ban 0.68 millió tonnát tett ki ez és 1931-ig 1,900.000 tonnára szaporodott fel. A legtöbb kokszt Franciaország veszi át, amely a teljes hollandi kivitelben 1929—30-ban 55—60%-kal részesedett; ez a százalék 1931-ben mindenesetre lényegesen csökkent. Ebben az évben Franciaország csak 0.86 millió tonna hollandi koksztot vett át. Felemlítendő végül a kokszt produkciójának növekedésével párhuzamosan, százalékos arányban pláne rendkívül nagy emelkedése a melléktermékek s főleg az amoniák előállításának. Hollandia, mely ilyen anyagokban 1926-ig csak beviteli ország volt és még 1929-ben 93.000 tonnánál többet importált, mint exportált, 1930-ban 61.000, 1931-ben 82.000 tonna felesleget mutatott ki.

A fémipar.

A bányaiparhoz hasonlóan a fémipar is aránylag fiatal ága a hollandi gazdasági életnek. Csak 1918 óta van az országnak saját olvasztókemence-telepe nem messze Amsterdamtól, mely több, mint ezer munkást képes foglalkoztatni. Régibb ennél a cink-ipar Brabant provinciában, évi 26.000 kilogramm nyerscink termeléssel. Erősebben fejlődött a gépipar, amely nem földrajzi komplexumokra határolódott el, hanem az egész országban elterjedt. Természetesen lehetetlen a gépipar minden ágát itt egyenként felsorolni, mégis külön kiemeljük a hajóépítési ipart, melynek Hollandiában, e tengermelléki országban, különösen nagy jelentősége van. E természetes előfeltételekből következik, hogy Németalföld a hajóépítés terén Nagybritánia és Németország után a harmadik helyet foglalja el. A nagy telepek — motorhajók és gőzhajók építésére — amelyek rendszeren gépgyárakkal és dokkokkal vannak egybekötve, első-sorban a part mentén, Rotterdam és Dordrecht, valamint Amsterdam és

Vlissingen között épültek. Ezzel szemben Groningen provinciában a kisebb hajóüzemek állanak fenn.

Fémipari téren külön említést érdemelnek az elektrotechnikai készítmények, amelyek közé az izzólámpák és rádiókészülékek tartoznak. E téren Hollandia nagy aktivitást fejtett ki és az 1926-tól kezdődő években tekintélyes kiviteli emelkedést ért el. Eindhovenben az 1891-ben megindult szerény kezdetből az izzólámpa és rádióipar hatalmas centruma alakult ki. 1931-ben a hollandi kivitel elektromos készülékekből, valamint drótnélküli távíró- és telefonberendezésekből 48,600.000 millió forintra rugott. Ez az összeg a gazdasági válság következtében jóval kisebb volt, mint az előző évi 66,300.000 millió forintot kitévő kivitel. A fémvonalú izzólámpák összkivitele 1931-ben 29.15 millió darabot tett ki az előző év 49.45 millió darabjával szemben. Itt 13.3 millió forint érték állott szemben 22.9 millió forinttal szemben. E számok ennek az iparágnak a hollandi külkereskedelem keretében való nagy jelentőségét igazolják.

A textilipar.

A nagy textiliparágnak legelterjedtebb alcsoportja a gyapjúipar, amely a hollandi iparosodási folyamat keretében hasonlóképpen nagy lendületnek indult ki, úgyhogy az orsók száma, mely 1911-ben nem egészen egy fél millió volt, 1926-ban már egy millióra és 1928-ban 1,200.000-re emelkedett. A fonógyáraknál azonban jelentékenyebbek a szövőgyárak, amelyek megfelelően szaporodtak és pedig 1910-től 1928-ig körülbelül 80%-kal. Kiemelendő közülük mindenekelőtt a műselyemipar; ezen a téren Hollandia különösen jelentékeny pozícióra tett szert és a hat legnagyobb előállító közé sorozható. 1921-től 1929-ig a produkció 490%-kal 8.6 millió kilogrammig növekedett. Ezt a lendületet egyetlen egy iparág sem volt képes elérni. A hollandi műselyemérdekek messzi túlterjednek az ország határán.

A hollandi kikötők.

Utalás történt arra, hogy mily nagy jelentősége volt az ország fejlődésére a víznek és ezért azon impressziók között, amelyek hatnak az idegenre, egyike a legerősebbeknek, ha Amsterdam vagy Rotterdam kikötőjét megtekintheti. Széles kikötőterületen élénk forgalom bonyolódik le be- és kifutó hajókon és a legnagyobb arányú árucserére részére rendkívüli terjedelmű műszaki telepek állanak rendelkezésre. Amsterdamnak ugyan, árucsereforgalmi téren nincsen olyan irányító szerepe, mint amilyennel a XVII. és XVIII. században rendelkezett, de azért, mint Hollandia egyik legjelentékenyebb kereskedelmi gócpontja és mint a gyarmatárak első importkikötője az első között foglal helyet. A háború kihatásai és következményei Amsterdamban természetesen erősebben megnyilvánultak, úgyhogy a hajóforgalom 1918-ig a minimumra zsugorodott össze, azóta azonban ismét erősebb lendületet vett — 1921-ben a befutó hajók száma már elérte a háború előtti színvonalat, 1929-ben pedig a kikötőbe beérkező hajók tonnatartalma az 1913-as állománynak több, mint kétszeresére rugott. Hollandia részéről a legnagyobb erő-

feszítések történtek, hogy a kikötő teljesítőképességét a gátak nagy-arányú kiépítésével és a rajnai összeköttetés javításával növeljék.

Az ország második nagy kikötője Rotterdam, amelynek fejlődése természetesen nem azonos az amsterdami kikötő fejlődésével. A világháború után itt is erős fellendülés mutatkozott, de a befutott hajók nettoregisztertonnájának az 1913. évi 14 millióról 28 millióra való 1926. évi növekedése után a következő években hanyatlás mutatkozott, s 1929-ben 25 millió volt a befutott hajók tonnatartalma. Rotterdamban is állandó gondot fordítanak a telepek kiépítésére és javítására.

Hollandia többi kikötői között felemlítendő Dordrecht, ahol mindenekelőtt a tranzitoforgalom bonyolódik le a Rajnától Belgiumig, továbbá Vlissingen, melynek különös jelentősége van az Anglia felé irányuló utasforgalomban.

Åz árukereskedelem.

Hollandiát földrajzi helyzete nemcsak jelentékeny tranzító- és árucsereszórággá tette, de egyúttal a világ egyik legnagyobb árupiacává is. A hollandi kikötőknek Németország és Franciaország nehézipari területeivel a Rajnán keresztül való kapcsolata következtében különösen nagy arányokban a vas- és acélipari árucserreforgalom fejlődött. Így 1928-ban az árucserreforgalom csupán vasipari termékekben a rotterdami kikötőben 10 millió tonnára rugott és 1929-ben, a kedvezőtlenebbre vált gazdasági helyzetben is 9 millió tonnát tett ki. Kiemelendő még a kávékereskedelem jelentősége; 1929-ben a forgalom az amsterdami kávéhatáridőpiacon 1,140.000 millió zsákot, a rotterdami piacon 600.00 zsákot tett ki. Különösen kel kell emelni nyersbőr- és mindenekelőtt a dohánykereskedelmet. Ez utóbbi téren az amsterdami piac világraszóló jelentőségre tett szert. Már 1875-ben Amsterdamban az első kézből való dohányeladások elérték a 20 millió forintot és a forgalom azóta ötszörösére emelkedett. Úgy az amsterdami, mint a rotterdami dohánypiacon az ajánlatok zártan történnek és a legtöbbet ígérő győz. Hollandia kaucsuk, cukor, fűszer, textilnyersáru, déligyümölcs kereskedelme is jelentékeny szerepet játszik. Hollandia tehát par excellence világkereskedelmi ország.

Természetesen Hollandiát sem kimélte meg a nagy gazdasági krízis és különösen a világforgalom összezsugorodása révén érte a legtöbb kár. Ez a hollandi gyarmatokon is éreztette hatását, melyeknek főleg petroleum- és gummitermelése szenvedett a világválság következtében. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy Hollandia nagy pénzügyi tartalékok fölött rendelkezik.

Magyar-holland krónika.

Kelemen Ernő felolvasása.

Kelemen Ernő, amsterdami hírlapíró, aki érdemes működést fejt ki a magyar-holland kulturális kapcsolat fejlesztése érdekében, április hó 19-én este 6 órakor a „Nemzeti Szövetség“ disztermében Magyarbarát Hollandia címmel érdekes előadást tartott és előadását vetített képekkel kísérte. Az előadáson megjelent előkelő közönség sorában ott láttuk J. Clinge Fledderus hollandi főkonzult is.